

حادثه‌ها

جرم و مجازات در بیماران روانی

حافظ باجغلی

● هنگامی که بیماران روانی مرتکب جرم می‌شوند، طبق قانون بیشتر کشورهای دنیا ملزم به بستری و درمان اجباری هستند. در بیشتر نظام‌های حقوقی بحث «بی‌گناهی» بیماران روانی مطرح است. هرچقدر که جنون در مجرمان شدت بیشتری داشته باشد و هرچقدر که جنون آنها با جرمشان مرتبط‌تر باشد «مسئولیت کیفری» کمتری دارند. در تصمیم‌گیری برای مجازات مجرمی که بیماری روانی دارد همیشه باید بین دو نظام عدالتی تعادل برقرار کرد: عدالت مدنی و عدالت جرم‌شناختی.

هر چقدر به سمت عدالت مدنی متمایل بشویم مجازات را باید جدی‌تر بگیریم و یس‌ای برقراری امنیت اجتماعی، افراد بیشتری را بدون درنظر گرفتن زمینه‌ها و ریشه‌های جرم مورد مجازات قرار دهیم. برعکس هرچقدر رویکردمان بیشتر به مبنای عدالت جرم‌شناختی باشد باید بیشتر به ریشه‌ها و زمینه‌های جرم بها دهیم و مجرمان را به جای زندانی کردن، درمان کنیم. همان‌طور که گفته شد رویکرد قانونی در بیشتر کشورها به سمت عدالت جرم‌شناختی متمایل است و بیماران روانی را در صورت ارتکاب جرم «گناهکار» نمی‌دانند.

تجربه کشورهای دیگر نشان داده است که «بی‌گناه» دانستن بیماران روانی در صورت ارتکاب جرم همیشه به نفع جامعه نیست و گاهی با حقوق مدنی در تعارض قرار می‌گیرد؛ برای مثال در آمریکا وقتی که متهم به ترور رئیس‌جمهور ریگان به دلیل بیماری روانی بی‌گناه شناخته شد، کنگره آمریکا قانون «بی‌گناه به دلیل بیماری روانی» را در سال ۱۹۸۴ تصویب کرد.

آنها به مرور متوجه شدند بی‌گناه‌دانستن مجرمی که بیماری روانی دارد مشکلات زیادی را برای جامعه ایجاد می‌کند به همین دلیل این قانون به گناهکار، اما بیمار روانی» تغییر پیدا کرد. هرچند قانون جدید در کمتر از نیمی از ایالت‌های آمریکا تصویب شده است اما بیشتر ایالت‌ها همچنان پیرو قانون قبلی یعنی «بی‌گناه به دلیل بیماری روانی» هستند. این قانون جدید در عین به‌رسمیت‌شناختن بیماری روانی و ارتباط آن با جرم، همچنان بیمار روانی را گناهکار می‌داند و برای او مجازات‌های متناسب و البته تخفیف‌یافتگی در نظر می‌گیرد. سوئد یکی از معدود کشورهایی است که به صراحت اعلام می‌کند اگر مجرمی بر اثر بیماری شدید روانی دست به ارتکاب جرم زده باشد از مسوولیت کیفری مبرا نیست.

طبق قوانین سوئد همه مجرمان گناهکار هستند و باید مجازات شوند چه بیماری روانی داشته باشند، چه نداشته باشند. البته نوع مجازات بیماران روانی به صورت روشن تعیین نشده و با مجازات افراد سالم متفاوت است؛ برای مثال بیمار روانی به جای اینکه به زندان برود در بیمارستان حفاظت‌شده تحت نظر نظام قضایی بستری می‌شود. قانون در کشور ما باوجود مشکلات در عملیاتی شدن آن به دلیل کمبود امکانات بیمارستانی، برخورد سنجیده و پخته‌ای در ارتباط جرم با بیماری روانی دارد. در ماده ۱۴۹ قانون مجازات اسلامی آمده است: «هر‌گاه مرتکب در زمان ارتکاب جرم دچار اختلال روانی بوده به نحوی که فاقد اراده یا قوه تمیز باشد مجنون محسوب می‌شود و مسوولیت کیفری ندارد.» نکته حایز‌اهمیت در نظام حقوقی ایران تفکیک مفاهیم «مسوولیت کیفری» و «مجرم‌بودن» است؛ یعنی درست است که بیمار روانی که به دلیل بیماری مرتکب جرم شده «مسوولیت کیفری» ندارد اما این گناه گناه نیست.

در واقع «مسوولیت کیفری» ندارد ولی در عین حال بدون مسوولیت هم نیست. در ماده ۱۵۰ قانون مجازات اسلامی آمده است: «هر‌گاه مرتکب جرم در حین ارتکاب، مجنون باشد یا در جرائم موجب تعزیر پس از وقوع جرم مبتلا به جنون شود چنانچه جنون و حالت خطرناک مجنون با جلب نظر متخصص، ثابت نشود و از آذیبودن وی محفل نظم و امنیت عمومی باشد به دستور دادستان ت ارفع کشور خطرناک در محل مناسب نگهداری می‌شود.» این قانون حکایت از «مسوولیت‌پذیری» بیماران روانی دارد. بین گناهکار دانستن و بی‌گناهی بیماران روانی مرز ظریفی وجود دارد اما همین اختلاف جزئی در تعریف، اختلاف‌های زیادی را در پیگیری قضایی بیماران روانی، بستری یا درمان اجباری آنها و حفظ کرامت انسانی و خودمختاری آنها ایجاد می‌کند. نظام قضایی ما با اینکه از نظر تعریف مسوولیت‌پذیری بیماران روانی رویکرد سنجیده‌ای دارد اما همچنان در تعریف بیمار روانی یا «مجنون» ضعف دارد. همین ضعف در تعریف بیمار روانی می‌تواند مشکلات زیادی را در تصمیم‌گیری‌های قضایی ایجاد کند. ضعف دیگری که بیشتر به نظام سلامت روان جامعه مربوط می‌شود ناداشتن بیمارستان‌های روانی حفاظت‌شده برای نگهداری و درمان بیماران روانی است که مرتکب جرم شده‌اند. تا زمانی که این ضعف وجود داشته باشد بسیاری از مجرمان به جای بیمارستان‌ها راهی زندان‌ها می‌شوند.

بیمار روانی نیازمند آرامش و مراقبت‌های تخصصی بیمارستانی است. زندان‌های پرجمعیت کمکی به بیماران روانی نمی‌کنند و اگر نمک روی زخم‌شان نباشند، مرهمی هم نیستند.

«**روانپزشک، استاد دانشگاه ماهیدول تایلند**

شرق: وضعیت وخیم مردی که یک‌سسال قبل ساعاتی بعد از اجرای حکم اعدام دوباره زنده شد، خانواده‌اش را به‌شدت نگران کرده و تلاش‌ها برای آزادی او هنوز به جایی نرسیده است. به گزارش خبرنگار ما، اعدامی زنده‌شده که علیرضا نام دارد به اتهام حمل و نگهداری موادمخدر به اعدام محکوم شده بود. او اواسط مهر سال گذشته در زندان بجنورد به دار آویخته و ۲۰ دقیقه بعد از چوبه‌دار پایین آورده شد و پزشک‌قانونی حاضر در صحنه نیز مرگ او را تایید کرد اما ساعاتی بعد از انتقال جسد به پزشکی‌قانونی در حالی که کارگر سردخانه مشغول انجام کاری در آن محل بود متوجه بخار در کاور جسد علیرضا شد و بلافاصله مسوولان را خبر کرد. انتقال علیرضا ۲۵ساله به بیمارستان و آغاز عملیات احیا روی این مسرد، او را دوباره به زندگی بازگرداند و در نهایت علیرضا بعد از چند هفته کما دوباره چشم‌هایش را باز کرد و به زندگی برگشت. مطابق اوراق پرونده علیرضا سه سال قبل از اجرای حکم اعدامش به اتهام حمل و نگهداری شیشه دستگیر و زندانی شده بود. هرچند قاضی رسیدگی کننده به پرونده نامه‌ای برای عفو این مرد به کمیسیون عفو و بخشودگی فرستاد اما این کمیسیون، علیرضا را به‌دلیل سابقه‌دار بودن مستحق

تخفیف ندانست و این جوان که سه فرزند نیز دارد به اعدام محکوم شد. یک‌شب قبل از اجرای حکم به خانواده علیرضا اعلام کردند برای آخرین دیدار به زندان بروند. فردی آن روز در حالی‌که برادر علیرضا و دایی‌اش برای تحویل جسد رفتند مسوول سردخانه به آنها اعلام کرد علیرضا به بیمارستان منتقل شده و او هنوز زنده است. با بیرون آمدن علیرضا از کما و انجام درمان‌های اولیه این مرد دوباره به زندان منتقل شد و در حالی که برخی کارشناسان معتقد بودند حکم اعدام یک‌بار دیگر باید اجرا شود و برخی دیگر اعدام دوباره را غیرقانونی می‌دانستند پرونده به کمیسیون عفو و بخشودگی رفت و این بار به‌دلیل وضعیت خاصی که این مجرم داشت درخواست مورد پذیرش قرار گرفت و حکم اعدام به حبس ابد تغییر یافت. این در حالی بود که وضعیت علیرضا به گفته همسر و برادرش هر روز بدتر از قبل شد. برادر علیرضا روز گذشته درخصوص آخرین وضعیت پرونده برادرش گفت: «متأسفانه وضعیت برادرم بسیار بد است. او نزدیک به ۴۰ کیلو وزن از دست داده و حافظه‌اش تقریباً پاک شده است. از آنجایی که باید داروهای خاصی را مصرف می‌کرد و در زندان این داروها در دسترس نیست حال علیرضا در این مدت بسیار بد

حوادث

برادر اعدامی نجات‌یافته در گفت‌وگو با «شرق»:

حال علیرضا هر روز بدتر می‌شود

شده است. من و برادرم تنها کسانی هستیم که به دیدار علیرضا می‌رویم با اینکه هر هفته به دیدنش می‌رویم اما ما را فراموش کرده است. وقتی صحبت می‌کنیم باید چندین بار یادآوری کنیم، چه کسی هستیم و او حالا کجاست.» وی گفت: «چند زندانی که از دوستان علیرضا هستند از او مراقبت می‌کنند. آنها هروقت به مرخصی می‌آیند ما مبلغی پول می‌دهیم تا کارهای برادرم را در زندان انجام دهند. آنطور که دوستانش می‌گویند او دیگر کنترل‌ری بر خودش ندارد. دست چپ علیرضا تقریباً از کار افتاده ضمن اینکه پای چپش هم دیگر سالم نیست و همین وضعیت را برای او بدتر کرده‌است. پزشکان زندان روزانه به او دارو می‌دهند اما این داروها باعث بهبود برادرم نشده و فقط خواب‌آور است و باعث می‌شود او طول روز را بخواهد.» برادر علیرضا درباره اینکه آیا تلاشی برای گرفتن مرخصی درمانی برای برادرش کرده‌است یا نه، گفت: همان موقع که برادرم زنده شد، گفتند با سپردن وثیقه می‌توانم او را بیرون بیاورم. مدتی طول کشید تا ۱۵ میلیون تومان وثیقه‌ای را که خواسته بودند، تهیه کنیم. وقتی پول را بردم گفتند نمی‌شود علیرضا را آزاد کرد چون او یک شاکی خصوصی هم دارد که به خاطر درگیری با آن فرد به ۱۰ سال حبس

و ۳۴ میلیون تومان دیه محکوم شده است. تلاش کردم آن فرد را پیدا کنم. آدرسی از او داشتم و رفتم تا رضایت بگیرم. گفتند از آنجا رفته. حالا هم آدرس جدید در اجرای احکام است اما متأسفانه برای اینکه رضایت بگیرم آدرس را به من نمی‌دهند و در این خصوص همکاری نمی‌کنند. به من می‌گویند ۳۴ میلیون تومان را بیاورم ما خودمان اقدام می‌کنیم. این پول، مبلغ کمی نیست. برای من که یک کارگر هستم، خیلی سخت‌است چنین مبلغی را تهیه کنم. می‌خواستم به همراه برادر دیگرم برای رضایت بروم، شاید شاکی قبول کند پول کمتری بگیرد یا اینکه به‌طور کلی رضایت بدهد. قاضی پرونده هم می‌گوید تا زمانی که شاکی خصوصی رضایت ندهد، نمی‌توانم وثیقه را قبول کنم. وقتی هم از علیرضا می‌پرسم یا چه کسی عذا کرده و موضوع چه بوده چیزی بلدش نمی‌آید که بگوید علیرضا وضعیت بسیار بدی دارد و او به لحاظ جسمی و روحی روزبه‌روز تحلیل می‌رود و دیگر تحمل زندان را ندارد، حتی پزشکان زندان هم شفاهی گفته‌اند او نمی‌تواند در زندان بماند. اگر می‌شد من جای برادرم به زندان بروم این کار را می‌کردم. آن‌وقت می‌توانستیم او را برای درمان به بیمارستان منتقل کنیم. این روند به مرگ علیرضا در زندان می‌انجامد.»

گفت‌وگو با مردی که بعد از ۱۰ سال اعتیاد، درمان شد

مصرف‌کننده یقه‌سفید بودم

عکس شرق

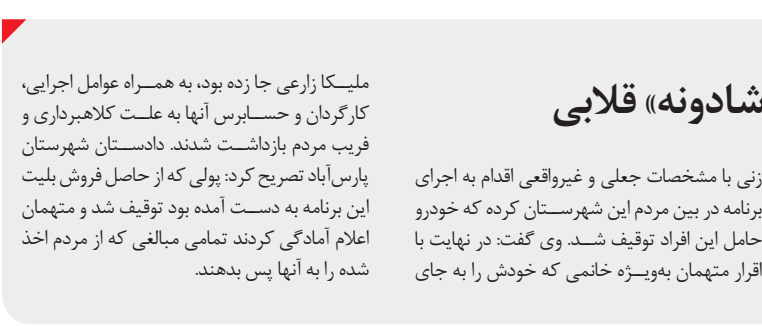
کسی را به من نشان بدهید که خط قرمز را رد نکرده باشد من هم براساس ناآگاهی یک خط قرمز را رد کردم. سعی می‌کنم پسرآم را با توجه به شرایطشان از دنیای تارک اعتبار و خطراتش آگاه کنم. به آنها نمی‌گویم نرو، نباش، نخور تا کی می‌توانم با حرکات سلبی آنها را کنترل کنم؟ وقتی نوجوان را محدود کنیم ناخواسته به جنگ خود و اطرافیان می‌رود و حتی گاهی می‌داند کاری که می‌کند اشتباه است اما باز هم آن را انجام می‌دهد. من به‌عنوان یک پدر سعی می‌کنم راه درست را به فرزندمان نشان دهم و به آنها می‌گویم مواد این لذت‌های موقتی را دارد اما این بدخمتی را هم دارد. هر کسی از دنیای تارک اعتبار بیرون نمی‌آید، خدا به من لطف کرد که درمان شدم. خیلی‌ها به خاطر مواد فوت شدند و خیلی‌ها هم بودند که آن موقع تریاک می‌زدند اما الان در کراک و هروین دست‌وپا می‌زنند.

زمانی که مصرف‌کننده بودی خلاف دیگری هم انجام می‌دادی؟

مگر می‌شود مصرف‌کننده باشی و خلاف نکنی؟ البته من گول مردم ظاهر را خوردم. کار خوب و قیافه ترنبی داشتم و می‌گفتم من مصرف‌کننده نیستم چون کار و جایگاهم را دارم، تازه زنگ می‌زنم مودار را برایم می‌آورند و اصلا دنبال ساقی نمی‌گردم. خیلی‌ها گول همین را می‌خورند و مصرف‌کننده را فردی کثیف می‌دانند که کتر خبیان افتاده است اما باید بگویم آنها شاید ۱۰ درصد مصرف‌کنندگان هم نباشند و ۹۰ درصد دیگر مصرف‌کنندگان مانند آن کوه یخ هستند که زیر آب است. به آنها مصرف‌کننده بقیسفید می‌گویند که خیلی با پرستیژ مصرف می‌کنند و کسی به آنها خرده نمی‌گیرد اما مصرف‌کننده مواد، غلام حلقه‌به‌گوش شیطان است وقتی بدن به مواد نیاز دارد دروغ، دردی، غیبت، تهمت، قتل، خیانت، خودزنی و… اصلاً بخشی از کار است. من کارتن‌خوابی نکردم و قتل انجام ندادم، شیک بودم ولی مگر می‌شود دروغ نگفته و دردی و خیانت نکرده باشم؟ خیلی از ضارذرها‌ش را انجام دادم و خیلی از خط قرمز را رد کردم که مسبب اصلی آن مصرف مواد بود و مسبب اصلی بیماری اعتیاد، عدم آگاهی بود. شاید در ظاهر چاقو فرو نکرده یا از چند ماه و نهایت سال اول بدنام باشم اما خیلی بالا‌سر خودم آورده و خودم را منهدم کرده‌ام و اگر الان اینجا هستم خدا در حق من لطفی کرده است.

توصیه‌ات برای پیشگیری از اعتیاد چیست؟

به آنهاپی که در شروع کار هستند می‌گویم در بدن ما سیستمی به نام سیستم ایکس وجود دارد که موادمخدر طبیعی تولید می‌کند. بدن در حال انجام کار عادی خود است وقتی فرد ماده مخدر مصرف می‌کند مزید بر آن می‌شود و حس سرخوشی و لذت و شغف بالایی به فرد دست می‌دهد. طبیعی است که افراد قریب این ظاهر قشنگ را می‌خورند اما به مرور سیستم درون‌ریز تنبل و وابستگی به ماده بیرونی بیشتر می‌شود. آن موقع است که فرد معتاد می‌شود. مواد در باغ سبز است. جوانان باید قدر سیستم درونی بدن‌شان را بدانند.

شرق: سه عضو خانواده‌ای به‌دلیل برخورد شدید خودرو سواری با ستون‌های پل در جاده ساوه جان باختند. این حادثه ساعت ۵:۲۰ دقیقه بامداد پنجشنبه، در مسیر غرب به شرق بزرگراه آزادگان، زیر پل جاده ساوه رخ داد و پژو آردی بعد از منحرف‌شدن از مسیر اصلی با ستون پل بزرگراه به‌شدت برخورد کرد که بر اثر این سانحه چهارنفر از سرنشینان در خودرو مجبوس شدند. شدت برخورد خودرو با ستون‌های پل به حدی بود که خودرو متلاشی و مخزن گاز آن چندمتر روتر پرتاب شده بود. در این حادثه مرد ۴۰ساله (راننده)، زن ۲۵ساله و پسری هشت‌ساله جان باختند و دختری ۳ساله بر اثر مصدومیت شدید به مراکز درمانی انتقال یافت.

رخداد

بار «ایران ۱۴۰»

با دمای هوا متناسب نبود

● **فارس:** رئیس تیم بررسی سانحه ایران ۱۴۰ با بیان اینکه سرعت عمل تیم بررسی سانحه ایران ۱۴۰ در بازخوانی جعبه‌های سیاه بی‌نظیر بود، در مورد ارتباط دما و وزن هواپیما گفت: دمای هوا در روز حادثه ۳۸ درجه‌سانتیگراد بود که هواپیما نباید در این دما این میزان بار داشته باشد، محمد شهبازی بیان کرد: کارگرهای مختلف کماکان در حال بررسی آخرین جزئیات این سانحه هستند. وی در پاسخ به این سوال که چرا هواپیمای سانحه‌دیده با وجود آنکه دمای هوا حدود ۳۸ درجه بود، پرواز کرده است، توضیح داد: جایی عنوان نشده که این هواپیما نباید در دمای ۳۸ درجه پرواز کند، اما زمانی که دما افزایش می‌یابد، باید میزان باری که هواپیما می‌تواند با خود منتقل کند، کاهش یابد همچنین ممکن است در یک شهر ساعت ۹ صبح دما ۳۰ درجه سانتیگراد و در شهری دیگر همان ساعت دما ۳۸ درجه باشد که در این‌باره باید وزن هواپیما با دمای بیرون تنظیم شود. شهبازی بیان کرد: وزن هواپیما زمان برخاستن باید در حد مجاز باشد که این وزن با توجه به دما مشخص می‌شود. هرچه دما افزایش یابد باید وزن هواپیما کاهش یابد در حالی که بررسی‌ها نشان می‌دهد در هواپیمای سانحه‌دیده ایران ۱۴۰، قبل از پرواز اضافه‌بار وجود داشت. رئیس تیم بررسی سانحه ایران ۱۴۰ ادامه داد: این هواپیما می‌توانست ساعت ۱۰صبح نیز پرواز کند اما باید الزامات وزن نیز رعایت می‌شد که این مورد رعایت نشد و هواپیما اضافه‌بار داشت. شهبازی با بیان اینکه خلبان مکالماتی با برج مراقبت قبل از پرواز سانحه داشت، بیان کرد: تمام مکالمات خلبان با برج مراقبت در CVR استخراج شده و این کار برای اولین‌بار در سازمان هواپیمایی کشوری انجام شد. رئیس تیم بررسی سانحه ایران ۱۴۰ بیان کرد: جعبه‌های سیاه هواپیما شامل نوار مکالمات خلبان (CVR) و نوار پارامترهای موتور (FDR) بسیار آسیب دیده و تا لایه‌های آخر آن دچار سوختگی شده بود، اما اطلاعات آن با فعالیت کارشناسان پیادهسازی شد. شهبازی اضافه کرد: پس از وقوع سانحه اطلاعات جعبه‌های سیاه پیادهسازی شد و کارشناسان خارجی از کشور طراح و سازنده نیز حضور داشتند. وی یادآور شد: عملکرد خلبان پس از رفتن موتور و بعد از آن پیادهسازی شده است. وی با بیان اینکه کماکان تجزیه و تحلیل‌ها ادامه دارد، اضافه کرد: باید تا اتمام همه بررسی‌ها این موضوع‌ها مسکوت بماند و قطعاً با پایان بررسی‌ها، اطلاع‌رسانی دوباره انجام خواهد شد البته کلیات بروز سانحه در هفته گذشته اعلام شد. بنابراین گزارش ۱۹مرداد امسال هواپیمای ایران ۱۴۰ متعلق به شرکت هواپیمایی سپاهان، لحظاتی پس از برخاستن از بند فرودگاه مهرآباد به دلیل از دست‌دادن موتور سمت راست خود دچار سانحه شد و ۴۸ نفر از ۴۸ سرنشین این هواپیما جان باختند.

دزدان، عاشق کبوتر بودند

● **باشگاه خبرنگاران:** دو سارق حرفه‌ای کبوتران گران‌قیمت، کمتر از دوساعت پس از سرقت توسط پلیس شناسایی و دستگیر شدند. مأموران در پی سرقت ۴۰طوقه کبوتر از منزلی در شهر دولت‌آباد استان خراسان رضوی شناسایی و دستگیری سارقان را در دستور کار قرار دادند و کمتر از دوساعت بعد حین گشت‌زنی به راننده و سرنشین خودرو پژو پارس مظنون شدند. مأموران پس از متوقف‌کردن خودرو ۴۰طوقه کبوتر را در صندوق عقب آن کشف کردند. متهمان پس از تشکیل پرونده برای مسیر مراحل قانونی به مقام قضایی معرفی شدند.

دستگیری سارق مسلح طلافروشی

● **باشگاه خبرنگاران:** فرمانده انتظامی استان چهارمحال‌وبختیاری از دستگیری سارق مسلح طلافروشی در شهرستان بروج، خبر داد. سرهنگ نورعلی باری گفت: سارق مسلح با حضور در یکی از طلافروشی‌های شهر بروج با تهدید صاحب مغازه قصد سرقت داشت که با مقاومت وی مواجه شد. فرمانده انتظامی استان چهارمحال‌وبختیاری ادامه داد: در پی اطلاع به موقع موضوع از طریق شهروندان در مرکز فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ در مدت دوقدقه سه‌اکیپ از عوامل انتظامی به محل حاضر شدند. سارق که فکرش را هم نمی‌کرد با این سرعت در محاصره پلیس قرار گیرد عرصه را بر خود تنگ دید و فرار را بر قرار ترجیح داد اما در عملیات منسجم پلیسی دستگیر شد. این مقام مسوول انتظامی با اشاره به کشف کلت کمری به‌همراه مهمات در جریسان این عملیات خاطرنشان کرد: تحقیقات تکمیلی در این خصوص همچنان ادامه دارد.

پرسیده‌اخبار

● **واژگونی تانکر ۳۲هزارلیتری بنزین در جاده قدیم کرج به مرگ راننده آن انجامید.**
● **پیوند اعضای دو بیمار مرگ مغزی ساکن شهرستان‌های سبزوار و نیشابور در خراسان رضوی، به ۱۱بیمار نیازمند حیات دوباره بخشید.**
● **فرمانده انتظامی استان سمنان از دستگیری سودجویانی که با دستکاری باسکول در شرکت آهن‌آلات یک‌میلیاردیال کلاه‌داری کرده‌بودند خبر داد.**